

İnsan ve çevre sağlığına etkileri açısından tüm dünyada büyük tartışmalar yaratan Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (GDO), gerek mevzuat tartışmaları gerekse gıda güvenliği açısından bir süredir ülke gündeminde yer tutuyor. Ekolojik Yaşam Derneği Bursa'da 6-7 Ekim 2012'de "GDO'ların Sosyal ve Hukuksal Boyutu" başlıklı bir çalıştay düzenledi. BM Küçük Destek Programı Türkiye tarafından desteklenen ve Betam, Greenpeace, Ekoloji Kolektifi, Nilüfer Belediyesi, Nilüfer Kent Konseyi, ZMO ve GDO'ya Hayır Platformu'nun da partnerleri arasında olduğu çalıştayda GDO'lara karşı sosyal örgütlenmeler ve Biyogüvenlik Hukuku tartışıldı. çalıştayın ilk günü GDO konusunda faaliyet gösteren sivil toplum temsilcileri, bilim insanları, hukukçular ve Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı temsilcileri ve Biyogüvenlik Kurulu başkanı 2 panelde bir araya geldiler. Tartışmaların ana başlıkları GDO'ların kontrol ve denetimi, kamuoyunun farkındalığı ve GDO'lara karşı tepkisi ve gelişmekte olan GDO hukukunun ilkeleriydi. Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı yetkilisi Mehmet Çobanoğlu, Türkiye'de GDO'lar konusunda mevcut durumu ve kontrolü başlıklı sunumunda soya, mısır, pamuk, kanola, papaya, domates, şeker pancarı, çeltik ve patatesin GDO açısından riskli ürünler olarak nitelendirildiğini ve ABD, Arjantin, Brezilya, Kanada, AB Ülkeleri, Geney Afrika, Rusya, Ukrayna'dan bu ürünler ithal ediliyorsa yüzde yüzünün analiz edildiğini belirtti. Son dönemde yapılan kontrollerde 2012 Ocak-Haziran arası 5426 gıda analizinde 51, 767 tohum analizinde ise 26 gıdolu ürüne rastlandığını belirtti. Biyogüvenlik Kurulu başkanı Prof. Dr Hakan Yardımcı, Prof. Seralini ve arkadaşlarının Food and Toxicology dergisinde yayınladıkları ve GDO-kanser ilişkisini kanıtlayan bilimsel makaleyi kurulda tartışmaya aldıklarını belirtti.

Sivil toplum temsilcileri GD ürünlerin risk değerlendirilmelerinin nasıl yapıldığını, değerlendirme sürecinin yeterince şeffaf olmadığı konusunda eleştirilerini iletiler. GDO'ya Hayır Platformu'ndan Av. Emre Baturay Altınok, GD gıda ve yem başvurularını şirketler yerine şirketlerin kurdukları dernek ve federasyonların yaptıklarını, bunun da hukukta bir yeri olmadığını vurguladı. Ayrıca ihtiyat ilkesinin önemli bir ayağının da sağlıklı bilgiye erişim hakkı olduğunu ve yurttaşların Biyogüvenlik Kurulu'nun GDO'ları değerlendiren yaptığı tartışmaları şeffaf bir şekilde ulaşabilmeleri gerektiğini belirtti. Melikşah Üniversitesi'nden Doç. Dr. Ahmet Başözen, GDO'lar konusunda bir hukukun gelişmesindeki zorluğun bu ürünlerin canlı sağlığına ne zaman ve nasıl etki edeceğinin tam bilinmemesi olduğunu ve GDO'dan zarar gören bir tüketicinin Tüketici Mahkemesi'nde, Ticaret Mahkemesi'nde ya da İdari Mahkeme'de dava açabileceğini, çevre ve tüketici örgütlerinin de topluluk davası açabileceğini belirtti.

GDO'lara karşı toplumsal muhalefet

Türkiye'de 2004 yılında başlayan GDO karşıtı hareket, Yeryüzü Dostları'nın Avrupa'daki Canavar Domates Kampanyası'nı çevre, üretici ve tüketici örgütlerinin bir araya gelmesiyle 15 ilde gerçekleştirilmiş, topladığı 100 bin imzayı TBMM'ye ileterek GDO'ların yasaklanmasını talep etmişti. çalıştayda GDO karşıtı hareketin aktörleri, talepleri, kullandığı söylemler, mücadele araçları ve uluslararası bağlantıları ele alındı. Son yıllarda artan gıda aktivizminin bir sonucu olarak belirli bir farkındalık yaratıldığı, tüketicilerin gıdalarını ve tarımsal üretimi sorgulamaya başladıklarını ve GDO'lara insan ve çevre sağlığına olumsuz etkileri, tohumun patentlenmesi, tüketicinin bilgilendirme hakkının ve küçük çiftçinin tohumu saklama hakkının elinden alınmasına yol açtığı için karşı durduğu ifade edildi. Panelistler son yıllarda yaptıkları kamuoyu araştırmalarından örnekler vererek toplumun dörtte üçünden fazlasının GDO'lar hakkında bilgi sahibi olduğu ve % 82 oranında da GDO'lara karşı olduğunu ifade ettiler. Muğla Üniversitesi'nden Doç. Dr. Özdemir'in Tübitak desteğiyle yaptığı araştırma, Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomik ve Toplumsal Araştırmalar Merkezi'nin Türkiye'nin 3 bölgesinde gerçekleştirdiği GDO farkındalığı araştırması ve Greenpeace'in kamuoyu anketi benzer sonuçları göstermesi açısından anlamlıydı. çalıştayın ikinci günü sivil toplum örgütleri, meslek odaları ve baroların temsilcileri, GDO'ya Hayır Platformu'nun bileşen örgüt temsilcileri ve aktivistlerinin katılımıyla ilk günkü tartışmalar ışığında mevcut sorunların çözümü için ortak çalışmalar ve kampanya düzenleme imkanları tartışıldı.

2010 yılında çıkarılan Biyogüvenlik Kanunu ile birlikte Türkiye'de GDO'ların ekimine yasak getirilirken ithalat izni Biyogüvenlik Kurulu'nun risk ve sosyo-ekonomik değerlendirmesine bağlı kılındı. Öte yandan yasa çıkana kadar çeşitli yönetmeliklerle verilen izinler sonucu genetiği değiştirilmiş 32 çeşit gıdada ve yem bitkisi 6 ay boyunca yoğun bir şekilde girdi ve denetim ve kontrolü mümkün olmadı. Son olarak genetiği değiştirilmiş 3 soya ve 16 mısır çeşidine ithalat izni verilmiş ve bu yemlere etiketleme zorunluluğu getirilmiş, Türkiye Gıda ve İçecek Sanayii Dernekleri Federasyonu ise gıda amaçlı 29 GDO'lu genle ilgili başvurusunu oluşturan toplumsal tepki yüzünden geri çekmişti. Genetiği değiştirilmiş ve yem olarak kullanılacak 3 kolza ve bir şekerpancı çeşidiyle etanol olarak

kullanılacak 22 çeşit GD mısırın başvurusu yolda. Denetimlerde yasak olmasına rağmen GDO’lu gıda ve yem kullanan şirketlere karşı devletin açtığı davalar devam ediyor. Davaların sonuçlarına göre bu şirketlerin isimleri kamuoyuna açıklanabilir.

Dr. Barış Gencer Baykan-16 Ekim. 2012 Salı', 'İnsan ve çevre sağlığına etkileri açısından tüm dünyada büyük tartışmalar yaratan Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (GDO), gerek mevzuat tartışmaları gerekse gıda güvenliği açısından bir süredir ülke gündeminde yer tutuyor. Ekolojik Yaşam Derneği Bursa’da 6-7 Ekim 2012’de “GDO’ların Sosyal ve Hukuksal Boyutu” başlıklı bir çalıştay düzenledi. BM Küçük Destek Programı Türkiye tarafından desteklenen ve Betam, Greenpeace,Ekoloji Kolektifi, Nilüfer Belediyesi, Nilüfer Kent Konseyi, ZMO ve GDO’ya Hayır Platformu’nun da partnerleri arasında olduğu çalıştayda GDO’lara karşı sosyal örgütlenmeler ve Biyogüvenlik Hukuku tartışıldı. çalıştayın ilk günü GDO konusunda faaliyet gösteren sivil toplum temsilcileri, bilim insanları, hukukçular ve Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı temsilcileri ve Biyogüvenlik Kurulu başkanı 2 panelde bir araya geldiler. Tartışmaların ana başlıkları GDO’ların kontrol ve denetimi, kamuoyunun farkındalığı ve GDO’lara karşı tepkisi ve geliştirmekte olan GDO hukukunun ilkeleriydi